

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Žurnāla "Latvijas Lopkopis" oktobra numurā ... 2
- Uz jaunās ES lauku politikas sliekšņa 4
- Kā pasargāt augļu kokus ziemas periodā? 8
- Maiznieki Ādleri rada īstu rudzu maizi 9

- Augu maiņas nozīme bioloģiskajos sējumos 10
- Jāiesniedz kultūraugu mēslošanas plāna kopsavilkums 11
- Zelta rudenī braucam mežu apmeklējumā ... 12
- Pārtikas atkritumi – 127 kg uz cilvēku ES ... 13
- FAO pārtikas indekss turpina krist 13
- Pilsuņu iniciatīva par vegānu maltītēm 13
- Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2022. gada decembrī 14
- Kas drīkst rīkoties ar mantojumu, kamēr tas vēl nav pieņemts 15

SVEICAM LATVIJAS VALSTS SVĒTKU MĒNESĪ!

AKTUALITĀTES

LAUKSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBAI – PĀRDOMĀTI LĒMUMI

Kaspars Gerhards, LR zemkopības ministrs

Pēdējie gadi lauksaimniecības nozarei nav bijuši vienkārši – Covid-19 pandēmija, energoresursu cenu dramatisks pieaugums, Krievijas iebrukums Ukrainā. Lauksaimniecības nozare šo laiku ir strādājusi nepārtrauktā krīzes režīmā. Savlaicīgi, pārdomāti un atbildīgi rīkojoties un sniedzot valsts un ES atbalstu, izdevies ne tikai saglabāt, bet sekmēt stabilu lauksaimniecības nozares attīstību.

Latvijas saimniecības un uzņēmumi arvien spēj saražot pārtikas produktus lielākā apmērā nekā nepieciešams vietējam patēriņam Latvijā. To apliecina arī skaitļi. Tādās nozarēs kā piens un piena produkti, graudaugi, olas, liellopu gaļa un tās produkti, aitai un kazu gaļai pašnodrošinājums būtiski pārsniedz 100%, ļaujot Latvijas

ražotājiem šos produktus arī eksportēt. Latvijas lauksaimniecības, pārtikas un zivsaimniecības produktu eksports 2021. gadā sasniedza 3,37 miljardus eiro un veidoja 19% no kopējās Latvijas eksporta vērtības. Tas ļāvis pieaugt Latvijas lauksaimnieku vidējiem neto ienākumiem no 2018. gada līdz 2021. gadam par 79%.

Krīžu pārvarēšanā izšķiroša ir valsts spēja savlaicīgi sniegt atbalstu vissvarīgākajām nozarēm. Atšķirībā no citām nozarēm Zemkopības ministrijai (ZM) ciešā sadarbībā ar nozari izdevās pārliecināt valdības partnerus nekavējoties sniegt atbalstu no Covid-19 ietekmētajām lauksaimniecības jomām. Lai mazinātu pandēmijas negatīvo ietekmi un stimulētu nozares konkurētspēju, kopumā piešķirti 149 miljoni eiro piena, liellopu, putnkopības un cūkkopības nozarēm un dārzena ražotājiem. Atbalsts sniegts arī, lai lauksaimniekiem kompensētu apgrozījuma samazināšanos, daļēji dzēstu kredītprocentus, kā arī

► 2. lpp.

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" OKTOBRA NUMURĀ

Oktobris atnācis ar izmaiņām žurnālā "Latvijas Lopkopis" – turpmāk lasītāji varēs baudīt lietderīgu saturu uzlabotā žurnāla dizainā.

Oktoobra izdevumā lasiet, kādas izmaiņas lauksaimniekus sagaida nākamgad, kad stājas spēkā jaunā ES kopējā lauksaimniecības politika. Tā paredz virkni būtisku izmaiņu atbalsta maksājumos – sākot no tiešmaksājumiem, kur ieviestas kopskaitā sešas ekoshēmas, līdz pat stingrākiem labas lauksaimniecības un vides nosacījumiem.

Šogad notiek viens no ES lopkopības nozares nozīmīgākajiem notikumiem Eiropā – izstāde "EuroTier". Izstādes ietvaros tiek izvērtētas pēdējos divos gados izstrādātās inovācijas. Kādas inovācijas izpelnījušās apbalvojumus, lasiet LLKC lauksaimniecības/mehānikas inženiera Pētera Zelča aprakstā.

Par Īrijas un Latvijas piensaimniecības kooperācijas paralēlēm raksta Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas pārstāvis un žurnālists Rolands Feldmanis.

Vai tiešām lielāka izmēra govīs saimniecībai ir rentablāka? Slaucamo govju augumu ekonomiskos aspektus izvērtējis LLKC ekonomikas

konsultants Raivis Andersons.

Kādēļ piensaimniecībā nepieciešams veikt totāli maisītās barības jeb TMR auditu, raksta LLKC lopkopības konsultante Laila Plīta.

Gaļas liellopu audzētājiem iesakām LLKC Lopkopības kompetenču centra vadītājas un žurnāla redaktora vietnieces Anitas Siliņas padomus veiksmīgai nākamā zīdītājgovju izaudzēšanai. Turpat arī apraksts par septembrī notikušo Gaļas liellopu audzētāju biedrības biedru pieredzes apmaiņas braucienu pa Vidzemes saimniecībām – z/s "Jasmīni", SIA "Lizagro" un z/s "Rūķīši".

Aitkopībā šī gada aktuālākā tēma ir strauji pieaugušais vilku uzbrukumu skaits ganāmpulkiem. Kādi risinājumi tiek meklēti, raksta Latvijas Aitu audzētāju asociācijas aitu vērtēšanas eksperte Dina Avotiņa.

Putnkopjiem piedāvājam ieskatīties Štīrijas Vulkānzemes putnkopju pieredzē – oktoobra izdevumā par putnu audzēšanu gaļai, būs novembrī turpinājums par putnkopību olu ražošanai.

Zirgkopības rubrikā – LLKC Apgāda redaktora Daces Milleres raksts par Ventu un Ievu Arņiem, kuri Garkalnes novadā ne tikai audzē zir-

gus, bet veido skaistu vidi saimniecībā "Alpu zirgi". Turpat arī ieskats jaunzirgu skatē "Rudens pārle".

Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2023_gads/

Žurnālu var iegādāties arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos.

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

◀ 1. lpp.

daļēji kompensētu sējumu, stādījumu un lauksaimniecības dzīvnieku apdrošināšanas polišu izmaksas. Neskatoties uz Valsts kontroles kritiku, esmu pārliecināts, ka šis atbalsts bija izšķirošs, lai lauksaimnieki nebankrotētu.

Šogad nozari smagi skar Krievijas iebrukuma Ukrainā radītās negatīvās sekas, kas izraisījušas ražošanas izdevību un energoresursu dramatisku pieaugumu. Lai mazinātu šo ietekmi, ZM jau martā sniedza iespēju lauksaimniekiem avansā saņemt tiešmaksājumus, kā arī pavasarī bija iespēja avansā saņemt markēto dīzeļdegvielu ar samazinātu akcīzes nodokli par 2022./2023. saimniecisko gadu. Šie divi atbalsta pasākumi pirmo reizi Latvijā tika ieviesti pandēmijas laikā un bija jau apliecinājuši savu efektivitāti.

Latvija operatīvi spēja saskaņot ar Eiropas Komisiju (EK) atbalsta mehānismus, lai izmantotu ES ārkārtas pielāgošanas atbalstu Krievijas iebrukuma Ukrainā negatīvās ietekmes samazināšanai. Kopumā 19,2 miljoni eiro piešķirti visvairāk skartajām nozarēm – primārajiem ražotājiem cūkkopības, putnkopības un segto platību dārzenkopības nozarēs – 9,2 miljoni eiro, pārstrādes nozarei – 10 miljoni eiro. Papildus ZM izdevies saņemt valdības atbalstu 30 miljonu eiro novirzīšanai investīciju projektiem ieguldījumiem lauku saimniecībās.

Patlaban ģeopolitiskā situācija liecina, ka Krievijas kara Ukrainā negatīvo ietekmi lauksaimniecības nozarei izjutīs vēl vairākus gadus. Tāpēc par papildu atbalstu lauksaimniekiem – gan primārajiem ražotājiem, gan pārstrādes uzņēmumiem – jādodomā

arī turpmāk. ZM sadarbībā ar nozari pārstāvošajām organizācijām veica aprēķinus un ir sagatavojusi priekšlikumus par papildu nepieciešamo atbalstu arī 2023. gadā. Pēc pašreizējām aplēsēm būs nepieciešami ~44 miljoni eiro lauksaimnieku atbalstam un ~22 miljoni eiro pārtikas nozares atbalstam. Ar sagatavotajiem priekšlikumiem oktobra beigās iepazīstinātas nozares organizācijas Krīzes vadības grupā. Pēc organizāciju komentāru saņemšanas ZM precīzēs informatīvo ziņojumu un virzīs to izskatīšanai Ministru kabinetā.

Skatoties uz nozares attīstību gan krīzēs, gan ilgtermiņā, redzam, ka tam būtisks priekšnoteikums ir valsts spēja veidot skaidrus un saprotamus darbības un atbalsta nosacījumus.

▶ 3. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 2. lpp.

Pēc intensīva četrus gadu perioda ZM ir pabeigusi darbu pie Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) stratēģiskā plāna 2023.–2027. gadam, kas 4. oktobrī iesniegts EK galīgai apstiprināšanai. Sagaidāms, ka tuvākajā laikā EK to saskaņos, lai no 2023. gada 1. janvāra Latvijas lauksaimnieki varētu saņemt ES atbalstu.

Ilgstošu un sarežģītu sarunu ar EK un dalībvalstīm rezultātā izdevies būtiski palielināt KLP finansējumu Latvijai jaunajā periodā. Latvija sarunās ar EK panākusi trešo lielāko KLP finansējuma pieaugumu salīdzinājumā ar pārējām dalībvalstīm pret iepriekšējo periodu – tas sasnies 3,5 miljardus eiro. Turklāt jāņem vērā, ka vairumam valstu jaunajā periodā KLP finansējums būs pat samazināts vai pieaugs tikai par pāris procentiem. Mums ir izdevies izcīnīt palielinājumu tiešajiem maksājumiem Latvijas lauksaimniekiem par 44% vairāk kā iepriekšējā periodā un pieaugumu maksājumu likmei. 2027. gadā tiešo maksājumu likme Latvijas lauksaimniekiem sasnies 80% no ES vidējā līmeņa, salīdzinot šobrīd tie ir 66%.

Ir skaidrs, ka jaunā KLP nesīs būtiskas izmaiņas. No nākamā gada ES un valsts atbalsts tiks piešķirts tikai lauksaimniekiem, kuri veic lauksaimniecisko darbību. Latvijā tiks ieviesti tiešāki un taisnīgāki ES un valsts atbalsta mehānismi, kas sasnies dažāda lieluma lauku saimniecības.

Neskatoties uz pretestību no atsevišķām lauksaimnieku organizācijām, no 2023. gada pirmo reizi Latvijā nodrošināsim ienākumu atbalsta pārdali par labu mazajiem un vidējiem lauksaimniekiem, kā arī piemērosim pamatatbalsta griestus vienai saimniecībai 100 tūkstošus eiro gadā. Tiks turpināts atbalsts mazajiem lauksaimniekiem 500 eiro saimniecībai gadā.

Pirmo reizi lauksaimnieki novados, kuros veģetācijas perioda ilgums ir īsāks par 195 dienām un lauksaimniecības zemes kvalitātes vērtējums ir zem 38 ballēm, un novados, kas veido ES ārējo robežu, atbalsta likme būs par 10 eiro/ha lielāka. Šie atbalsta pasākumi labvēlīgi ietekmēs Latgales reģiona lauksaimniekus, jo Latgalē salīdzinājumā ar pārējiem reģioniem ir lielāks mazo un vidējo saimniecību skaits.

Foto: Matīss Markovskis

LR zemkopības ministrs Kaspars Gerhards

Lai sniegtu ieguldījumu Eiropas Zaļā kursa mērķu sasniegšanā, nozīmīgu Latvijas KLP finansējuma daļu – 47,8% – plānots novirzīt dažādu atbalsta instrumentu veidā lauksaimniecības praksei, kas sniegs ieguldījumu vides un klimata jomā.

Lai nodrošinātu pēctecību un veicinātu paaudžu nomaiņu nozarē, no Latvijas tiešo maksājumu budžeta esam paredzējuši atsevišķu finansējumu gados jaunajiem lauksaimniekiem ienākumu un ieguldījumu atbalsta veidā.

Mana pārlicība vienmēr bijusi, ka nozarei ir jābūt iesaistītai lēmumu pieņemšanā. Tāpēc Latvijas KLP stratēģiskais plāns tika izstrādāts ciešā sadarbībā ar nozares organizācijām. Tā sagatavošanas laikā notika teju sešdesmit sanāksmes un tematiskās darba grupas visā Latvijā, kur diskutējām dažādos griezumos. Latvija, pretēji citām ES dalībvalstīm, kam KLP finansējuma izlietošanu plānoja konsultāciju uzņēmumi, izvēlējās iet dialoga ceļu ar nozares organizācijām. Tas nebija viegls ceļš, jo Latvijas lauksaimnieki ir ļoti dažādi un tikpat dažādas un nevienādīgas ir arī lauksaimniekus pārstāvošās organizācijas, kur ir vieta dažādiem, brīžiem pat pilnīgi pretējiem viedokļiem.

Kopumā KLP reforma ES līmenī un tās ieviešana nacionālā līmenī turpmākos gadus ļaus dažāda lieluma Latvijas lauksaimniekiem stiprināt konkurētspēju un lauku teritorijām līdzsvaroti attīstīties.

Esmu pārliecināts, ka, neskatoties uz globāliem un lokāliem izaicinājumiem, Latvijas lauksaimniecība un pārtikas ražošanas nozare turpinās attīstības ceļu, nodrošinot tūkstošiem darba vietu un apdzīvotību reģionos, un būtiski sekmējot Latvijas tautsaimniecības izaugsmi.

Neskatoties uz izaicinājumiem, Latvijas lauksaimniecība un pārtikas ražošanas nozare turpinās attīstības ceļu, nodrošinot darba vietas un apdzīvotību reģionos

Tāpat kā līdz šim – ES atbalsts tiks sniegts divās daļās. Viena daļa būs pamatatbalsts, bet otru daļu veidos atbalsts par lauksaimnieka veiktajiem pasākumiem Eiropas Zaļā kursa mērķu sasniegšanai. Ja lauksaimnieks izmantos šos abus atbalsta mehānismus, tad viņa ienākumi pieaugs. Tomēr, ja negribēs mainīties, pastāv iespēja, ka saņems mazāk.

UZ JAUNĀS ES LAUKU POLITIKAS SLIEKŠŅA

No 1. janvāra spēkā stājas jaunā ES kopējā lauksaimniecības politika, kas paredz virkni būtisku izmaiņu atbalsta maksājumos. Saimniekiem jāzina – aizmirstam veco sistēmu, sākam visu no jauna. Viegli nebūs.

Vairāk sarežģīti iegūstamas naudas

Pēc četrus gadus ilgā darba Zemkopības ministrija (ZM) pabeigusi darbu pie Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) stratēģiskā plāna 2023.–2027. gadam, 4. oktobrī tas iesniegts Eiropas Komisijai galīgai apstiprināšanai.

Zemkopības ministrs Kaspars Gerhards uzsver: “Latvija ir paveikusi savu mājas darbu, lai no 2023. gada Latvijas lauksaimnieki varētu saņemt ES atbalstu no lauksaimniecības un lauku attīstības fondiem. Kopumā turpmāko piecu gadu laikā Latvijas lauksaimnieku atbalstam paredzēti 2,5 miljardi eiro. Lielākā daļa šī atbalsta jeb 1,714 miljardi eiro tiks piešķirti tiešo maksājumu veidā. Savukārt lauku attīstības pasākumiem paredzēts 0,791 miljards eiro, bet Tirgus kopējās organizācijas atbalsta pasākumiem 10,1 milj. eiro. Šis finansējums ļaus stiprināt Latvijas lauksaimniecības nozares konkurētspēju un saglabāt aizsākto kursu uz produktivitāti, ilgtspējību un inovatīvu produktu ražošanu, kas stiprina mūsu eksportspējas.”

ZM oktobra sākumā publiskotajā ziņojumā norāda, ka ES un valsts atbalsts plānots tā, lai taisnīgā, mērķētā un līdzsvarotā veidā sasniegtu dažāda lieluma saimniecības, īpaši atbalstot mazās un vidējās saimniecības. Kā zināms, ne visi šim apgalvojumam piekrīt, īpaši lauksaimnieku organizācijas, kas pārstāv lielo lauksaimnieku, īpaši graudu audzētāju, intereses, kas nākamajā periodā saņems mazāku atbalstu uz 1 ha, ja vien neizpildīs visus vides jeb ekoloģiskos atbalsta nosacījumus.

Vienlaikus ZM uzsver, ka Latvija sarunās ar EK šajā periodā ir panā-

Uzziņai!

AKTĪVAIS LAUKSAIMNIEKS

Aktīva lauksaimnieka kritēriju izpilde neattiecas uz personām, kas iepriekšējā gadā tiešajos maksājumos saņēma ne vairāk kā 500 eiro.

Aktīvs lauksaimnieks – persona, kura veic vismaz vienu no šādām minimālām lauksaimniecības darbībām:

1. Lauksaimniecības dzīvnieki reģistrēti LDC – vismaz 1 liellopu vienība.
2. Saimniecība ir iekļauta Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas reģistrā.
3. Persona iekļauta kā sēklaudzētājs VAAD Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā.
4. Vismaz 1/3 saimniecības ir iekļauta bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmā.
5. Saimniecībā lauksaimnieciskajā darbībā tiek nodarbināts vismaz 1 darbinieks, vai ne mazāk kā 1 darbaspēka vienība uz 100 ha.
6. Saimniecībā nodrošina standarta izlaidi uz visiem saimniecības hektāriem vismaz 400 eiro/ha.
7. Lauksaimnieciskās darbības izmaksas ir vismaz 66 eiro/ha.

kusi trešo lielāko KLP finansējuma pieaugumu salīdzinājumā ar pārējām dalībvalstīm pret iepriekšējo periodu. Turklāt vairumam valstu jaunajā periodā KLP finansējums būs pat samazināts vai pieaugs tikai par pāris procentiem.

Kopumā – KLP ar katru nākamo periodu kļūst aizvien sarežģītāka, un Latvijas stratēģiskajā plānā iestrādātās “kabatas”, no kurām saimniecībām salasīt atbalsta maksājumus – aizvien vairāk. Konkrēti, KLP

ir noteikti 9 mērķi (taisnīgi ienākumi, konkurētspēja, līdzsvars pārtikas ķēdē, klimata pārmaiņas, vidrūpe, bioloģiskā daudzveidība, paaudžu nomaiņa, lauku apvidi, kvalitatīva pārtika). Lai mērķus izpildītu, identificētas 74 vajadzības, kā rezultātā nonāks pie 23 tiešo maksājumu intervencēm, 36 lauku attīstības intervencēm un 8 intervencēm konkrētās nozarēs. Ko tas nozīmē? To, ka lauksaimniekam, ja viņš vēlēties saņemt atbalstu, būs jāsaprot, kuras no 74 atbalsta veidu prasībām spēj izpildīt.

Vēl jāiegaumē, ka Latvija no tai pieejamajiem ES lauksaimniecības fonda līdzekļiem, pildot KLP, kas sagatavots atbilstoši zaļā kursa nostādņām, 40% naudas jāpiešķir par vides un klimata mērķu pildīšanai.

Tiešmaksājumi – VPM vietā ISIP

Līdz šim pamatatbalsta jeb vienotā platības maksājuma saņemšana bija samērā vienkārša – nodrošini, lai zeme ir labā lauksaimniecības stāvoklī, un atbalsts, vidēji 130 eiro/ha, ir tavš. Tagad pamatatbalstu, kas nosaukts par **ilgtspēju sekmējošu ienākumu pamatatbalstu jeb ISIP** un kas nākamgad būs 88 eiro/ha (98 eiro/ha novados ar īpašiem apstākļiem), varēs saņemt, ja tiks izpildīti labas lauksaimniecības un vides nosacījumi, kuros ir daudz izmaiņu (par tām tālāk tekstā), un vismaz viens no aktīvā lauksaimnieka nosacījumiem.

Lai pretendētu uz atbalstu, zālājiem jābūt noganātiem vai nopļautiem un zālei novāktai līdz 15. augustam, izņemot zālājus nektāra un ārstniecības augu ieguvei un bioloģiski vērtīgos zālājus, kam termiņš noteikts 1. oktobris. Atbalstam piesakāmā minimālā platība saglabāta 1 ha, bet minimālais lauka bloka lielums varēs būt 0,3 ha un minimālais lauks – 0,1 ha.

ISIP ir noteikti griesti 100 000 eiro. Pirms griestu piemērošanas Lauku atbalsta dienests izvērtēs visas lauksaimnieka deklarētās, ar lauk-

ISIP pamatbalsts (zaļā krāsa) un novadi ar īpašiem apstākļiem (zilā krāsa)

saimniecisko darbību saistītās algas, tostarp nomaksātos nodokļus un attiecīgo summu pievienot ISIP. Piemēram, ja lauksaimniekam ISIP pienāktos 300 000 eiro, maksājumu nosaka 100 000, bet šai summai pievieno visas tās izmaksas, kas saistītas ar algu un nodokļu izmaksām.

Savukārt mazās saimniecības varēs pieteikties papildu atbalstam, kas nosaukts par **Ilgtspēju sekmējošo pārdaļošo ienākumu papildatbalstu jeb ZM terminoloģijā – PM**. Maksājuma mērķis ir līdzsvarot ienākumus starp dažāda izmēra saimniecībām. Tātad – saimnieks varēs pieteikties papildu atbalstam, kas par 3,1–30 ha nākamgad būs 53 eiro, bet par 30,1–100 ha būs 13 eiro.

Nākamajā periodā saglabājas arī **atbalsts jauniem lauksaimniekiem**, un saņemšanas nosacījumos ir jauni – saimniekam būs jāatbilst aktīvā lauksaimnieka definīcijai, maksājumu varēs saņemt par pirmajiem 150 ha un ir iegūta ar lauksaimniecību saistīta izglītība vai vismaz iziets pamatkurss šajā jomā. Papildu atbalsts par 1 ha būs 35 eiro.

Jāieņem vēl arī tas, ka no 2025. gada spēkā stāsies vēl viena prasība jeb sociālā nosacījuma sistēma, tātad – būs jābūt darba līgumiem un nomaksātiem sociālajiem nodokļiem par darbiniekiem.

Nākamajā periodā saglabājas arī **saistītais ienākumu atbalsts par dzīvnieku un noteiktu kultūraugu audzēšanu**. Pienācīgiem jāzina, ka uz atbalstu varēs pretendēt, ja vidējais izslaukums no govīm būs ne mazāks kā 6300 kg gadā (līdz šim 5500 kg). Laba ziņa tiem, kuri audzē rudzus Kaupo, kas der latviešiem ierastās rupjmaizes cepšanai – no nākamā gada par to audzēšanu maksās 75 eiro/ha.

2022	2023
97 €/ha	Vienotais platību maksājums (VPM)
55 €/ha	Zaļināšanas maksājums
59 €/ha	Maksājumu gados jauniem lauksaimniekiem, pirmie 90 ha
13 nozares	Brīvprātīgi saistītais atbalsts
500 €/saimn.	Mazo lauksaimnieku atbalsts
	Ilgtspēju sekmējošais ienākumu pamatbalsts (ISIP)
	ISIP novads ar īpašiem apstākļiem
	Pārdaļošais ienākumu papildatbalsts
	6. Ēko-shēmas
	Papildatbalsts gados jauniem lauksaimniekiem, pirmie 150 ha, izglītība
	Saistītais ienākumu atbalsts
	Maksājums mazajiem lauksaimniekiem
	88 - 95 €/ha
	98 - 105 €/ha
	53 - 61 €/ha
	12 €/ha
	15 - 212 €/ha
	35-45 €/ha
	14 nozares
	500 €/saimn.

Tiešo maksājumu intervences (ar sarkanu tekstā iezīmētas izmaiņas)

Labas lauksaimniecības un vides nosacījumi

Piesakoties atbalstam, lauksaimniekam jāērķinās, ka ieviestas izmaiņas labas lauksaimniecības un vides nosacījumos (LLVN). Līdzšinējie LLVN papildināti ar prasībām, kas līdz šim bija jāpilda, lai saņemtu zaļināšanas maksājumu, kā arī ieviestas dažas jaunas prasības. Kopskaitā to būs 10.

Lielākais trācis sagaidāms ap **1. LLVN – ilggadīgo zālāju saglabāšanu**, pamatojoties uz ilggadīgo zālāju platību un lauksaimniecības

Jārēķinās ar jauniem vides nosacījumiem

platību attiecību. ES nosacījumi paģēr, ja ilggadīgo zālāju platību īpatsvars attiecībā pret deklarēto lauksaimniecības zemes platību valstī samazinās par vairāk nekā 5 %, tad lauksaimnieks daļu no zemes, kuru pēdējo 5 gadu laikā no ilggadīgajiem zālājiem pārveidoja par cita lietojuma zemi, pārveido atpakaļ par ilggadīgo zālāju platībām (prasība netiek attiecināta uz apmežotām platībām). Tātad, piemēram, lopkopji, kas ilggadīgos zālājus pārveidojuši par graudaugu platībām, būs spiesti attiecīgā apjomā zemi pārveidot atpakaļ par zālājiem, tiesa, to varēs darīt vietā, kur zemniekam izdevīgāk, ne tajās pašās, kur zālājs bijis. ZM pārstāvji min, ka par šī nosacījuma izpildes atsaukšanu notiek diskusija ar Eiropas Komisiju, bet kādi būs panākumi, spriest pāragri.

2. LLVN – no 2025. gada spēkā būs jauna LLVN prasība par **kūdras un mitrāju aizsardzību**. Tā stāsies spēkā, kad būs pieejams atjaunots kartogrāfiskais materiāls par kūdras augsnēm lauksaimniecības zemēs Latvijā. Nosacījums paredz, ka lauksaimniecības zemē esošu mitrāju un kūdrāju platībās, kuras izmanto lauksaimnieciskajai darbībai, zemes aršanu veic ne biežāk kā vienu reizi 5 gados.

3. LLVN – bez izmaiņām: rugaini vai sauso zāli nededzina uz lauka.

4. LLVN – stingrākas prasības: nelietot mēslošanas līdzekļus un sintētiskos AAL ne tikai 10 m platā joslā gar ūdenstecēm un ūdenstilpēm, bet arī 3 m platā joslā gar ūdensnotekām.

5. LLVN – ar izmaiņām, ko piemēros pēc 2023. gada vasarāju ražas novākšanas: augsnes apstrāde, kas samazina augsnes degradācijas un erozijas risku, ņemot vērā arī nogāzes slīpumu. Ja nogāzes slīpums ir lielāks par 6 grādiem, tajā līdz 15. martam saglabā veģetāciju vai rugaini. Ziemāju vai starpkultūru sējumi jāierīko perpendikulāri nogāzes krituma virzienam.

6. LLVN – jauna prasība, ko piemēros pēc 2023./2024. gada ražas sezonas: minimāls augsnes pārklājums, lai izvairītos no kailas zemes visjutīgākajā periodā. Rudens un ziemas periodā no 15. novembra līdz nākamā gada 15. februārim nitrātu jutīgās teritorijās vismaz 65 %, Vidzemē un Latgalē vismaz 55 %, pārējā Latvijas teritorijā – vismaz 60 % no saimniecības aramzemes un ilggadīgo stādījumu ir jābūt augu segumam. Netiek attiecināts uz dārzeņu, kartupeļu un biešu platībām, ko novāc pēc 1. septembra.

► 6. lpp.

5. lpp.

7. LLVN – jauna prasība: **augu maiņa**. Saimniecības, kurās ir vairāk nekā 10 ha aramzemes, augu maiņu veic reizi gadā vismaz 35 % no saimniecības aramzemes platības un atlikušajā aramzemes platībā vienu un to pašu galveno kultūraugu nedrīkst audzēt vairāk nekā 3 gadus pēc kārtas. Ziemāji un vasarāji uzskatāmi par atšķirīgiem kultūraugiem, pat, ja tie pieder vienai ģintij. Šai prasībai tiek piemēroti atbrīvojumi, kas ir tādi paši, kādus piemēroja zaļināšanas prasībai par kultūraugu dažādošanu.

8. LLVN – **atvēlēt daļu no aramzemes ar ražošanu nesaistītiem elementiem**. Prasība papildināta, atļaujot ainavu elementus iekļaut ne tikai, piemēram, akmeņu kaudzes, nelielu koku un krūmu pudurus, bet arī nelielas mitraines, slišķņas un lankas. No prasībām izņemtas starpkultūras, zālaugu pasējs un slāpekli piesaistoši kultūraugi. Atbrīvojums no šīs prasības tiek piemērots saimniekiem, kuriem līdz šim nebija jāpilda ekoloģiskas nozīmes platības prasības (atbrīvojumi 86 Latvijas pagastos saimniekojošiem).

9. LLVN – **bez izmaiņām**: aizliegums pārveidot vai applaut ekoloģiski jutīgus ilggadīgos zālājus.

10. LLVN – **bez izmaiņām**: tiek kopta lauksaimnieka atbildībā esošā meliorācijas sistēma.

Zaļināšanas vietā ekoshēmas

Līdz šim platībmaksājumu summu varēja iegūt lielāku, piesakoties un izpildot tā sauktās zaļināšanas prasības. Tagad to vietā radītas kopskaitā 7 ekoshēmas. Lauksaimniekam pašam jāvērtē, kuru no tām var, kuru nevar izpildīt, un attiecīgi jālemj par pieteikšanos atbalstam kādā no tām.

1. ekoshēma: atbalsts par videi un klimatam labvēlīgu lauksaimniecības praksi, likme 43 eiro/ha. Atbalstu piešķir par: aramzemes platību kurā audzē graudaugus, šķiedraugus, rapsi, ripsi, dārzeņus, kartupeļus, garšaugus un ārstniecības augus (jāievēro kultūraugu dažādošana, aramzemē nodrošina segumu 15.11.–15.02.); ilggadīgo stādījumu (ogas) platību, kurā ziemas periodā rindstarpās ir nodrošināts augsnes segums.

2. ekoshēma: ekoloģiski nozīmīga platība. Atbalsts par šādu kultūraugu platību veidošanu:

- aramzemē sēti lopbarības zālaugi, kur tauriņzieži >50 %, nelieta AAL visu kalendāro gadu līdz 31.10., likme **151 eiro/ha**;
- slāpekli piesaistoši kultūraugi, nelieta AAL visu kalendāro gadu līdz 31.10., likme **151 eiro/ha**;
- augi nektāra iegūšanai, nelieta AAL visu kalendāro gadu līdz 31.10., likme **151 eiro/ha**;
- zaļmēslojuma augu aizņemtas papuves, nelieta AAL līdz zaļmēslojuma iestrādei augsnei! Atbalstu piešķir tikai par to zaļmēslojuma augu aizņemtas platības daļu, kas pārsniedz 8. LLVN izpildi, likme **212 eiro/ha**;
- starpkultūras, nelieta AAL starpkultūru audzēšanas laikā, likme **80 eiro/ha**;
- zālāji pasējā – nelieta AAL līdz vismaz 8 nedēļas pēc ražas no virsauga novākšanas līdz kalendārā gada beigām 31.10., likme **50 eiro/ha**.

Papildatbalsts par augsnes kaļķošanu, kurā veido ekoloģiskas nozīmes platību, likme **65 eiro/ha**. Augsnes kvalitātes un reakcijas optimizācija ir atbalstāma, ja augsnes pH līmenis ir zemāks par 5,5 vai atbilstoši Zemkopības ministrijas 29.08.2014. kārtībā Nr.21 “Augšņu agroķīmiskās izpētes un iz-

pētes rezultātu novērtēšanas kārtība” publicētajiem “Tīrumu, pļavu un ganību augšņu kaļķošanas normatīviem”.

3. ekoshēma: saudzējošā lauksaimniecības prakse, likme 15 eiro/ha. Atbalstam var pieteikt platības, kur veic minimālu augsnes apstrādi ne dziļāku par 15 cm, izmantojot kultivatoru, disku vai frēzi, vai veic augsnes joslu apstrādi, vai veic tiešo sēju. Herbicīdus lieto atbilstoši marķējumam un ne vairāk kā 2 reizes pieteikuma gadā. Četrus reizes gadā (līdz 22.05., 30.06., 31.08., 31.10.) VAAD LIZ pārvaldības sistēmā sniedz informāciju par AAL lietošanu: izlietotā AAL nosaukumu, devu uz 1 ha un apstrādāto platību. Minimālās augsnes apstrādes faktu fiksē un pierāda ar foto fiksāciju ar laika/vietas atzīmi, informāciju sniedz LAD mobilajā lietotnē.

4. ekoshēma: slāpekļa un amonjaka emisiju, un piesārņojuma mazināšanas lauksaimniecības prakses, mēslojuma veikšana atbilstoši mēslošanas plānam. Mēslošanas plānam jābūt sastādītam visai saimniecībai, ņemot vērā valstī vienoto mēslošanas plāna sagatavošanas metodi (integrēta VAAD LIZ pārvaldības sistēmā).

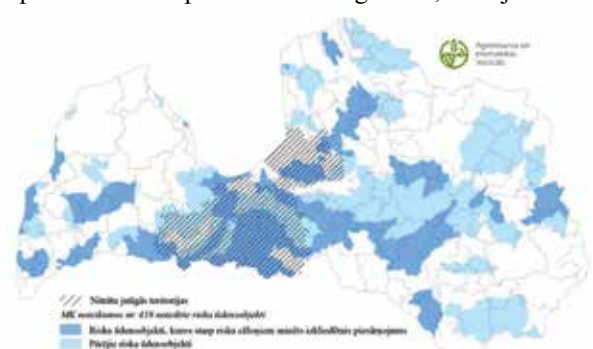
Likmes ir atšķirīgas dažādām mēslošanas praksēm:

- praksei par šķidrā organiskā mēslojuma (šķidrmēsli virca, digestāts) izkliedi, likme **31 eiro/ha**;
- praksei par precīzo minerālmēslo izkliedi, likme **20 eiro/ha**;
- praksei par precīzo AAL izkliedi, likme **20 eiro/ha**.

5. ekoshēma: zālāju saglabāšanas veicināšana, likme 70 eiro/ha. Atbalstu piešķir par zālāju un stiebrzāļu platību sēklas iegūšanai, kurā jānodro-

Saistītā ienākumu atbalsta likmes, €/vienību						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Par slaucamām govīm	240	274	279	285	292	317
Par liellopiem	104	109	109	109	109	109
Par kazu mātēm	29	34	34	34	34	34
Par aitu mātēm	35	34	34	34	34	34
Par cietes kartupeļiem	277	264	264	264	264	264
Par sertificētā zālāju sēklām	45	81	81	81	81	81
Par sertificētās sēklas kartupeļiem	429	465	465	465	465	465
Par sertificētu labības sēklu	81	79	79	79	79	79
Par augļiem un ogām	137	148	148	148	148	148
Par dārzeņiem	635	595	595	595	595	595
Par vasaras rapsi un vasaras ripsi	52	39	39	39	39	39
Par miežiem	43	39	39	39	39	39
Par rudzu populācijas šķirnēm (iesk.Kaupo)	-	75	75	75	75	75
Par proteīnaugļiem	73	158	160	162	164	173

Saistītais ienākumu atbalsts – likmes

LA10.1. un LA10.2. atbalstu mērķa teritorijās ir pilna atbalsta likme par ha, bet pārējās – samazināta

šina zālāju saglabāšana, tā nav aparta vai lobīta (vai irdināta) pieteikuma gadā un nākamajā gadā. Zālājus drīkst piesēt un mēslot, nodrošina vismaz 0,4 liellopu vienības uz 1 ha (LielV/ha) kārtējā gada periodā, izņemot stiebrzāļu sēklu platības. Stiebrzāļu sēklu platība kārtējā gadā ir pieteikta VAAD lauku apskatei, un tā ir veikta.

6. ekoshēma bioloģiskajiem lauksaimniekiem: agro ekoloģijas prakses bioloģiskajās saimniecībās, likme **56 eiro/ha**. Atbalstam var pieteikties, ja visa saimniecības LIZ platība ir iekļauta bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmā, zālāju platībā nodrošina dzīvnieku blīvumu vismaz 0,4 LielV/ha, nodrošina kultūraugu dažādošanu un aramzemē nodrošina segumu no 15.11 līdz 15.02.

Agrovīdēs pasākumi

Ieņēmumus no ES platībmaksājumiem var papildināt ar Agrovīdēs pasākumu īstenošanu, tie kopskaitā ir seši.

1. Zaļās joslas, uzņemoties 5 gadu saistības, tās veido aramzemē. Par 4 m platu zaļo joslu, ko veido gar lauka malu vai starp bioloģisko un konvencionālo aramzemes lauku (var smalcināt un atstāt nenovāktu), likme par 1 ha ir **675 eiro**, bet īpaši jutīgajās teritorijās un ūdens objektu sateces baseinu teritorijās – **750 eiro/ha**. Par 8 metru platu buferjoslu, ko veido gar ūdensobjektiem, un nopļauto novāc – likme attiecīgi **742 eiro un 890 eiro par 1 ha** jutīgajās teritorijās.

2. Vīdē saudzējošā dārzkopība, saistības 5 gadus. Atbalsta saņemšanai dārzkopim: jāievēro normatīvos aktos noteiktās paaugstinātās prasības dārzkopībā (MKN 1056/2009) par augu maiņu, augu mulčēšanu, augu biežību, aizsargstādījumiem, putnu būrīšu izvietošanu u.c.; jāveic ieraksti VAAD LIZ pārvaldības sistēmā (lauku vēsturē), t.sk. mēslošanas plāns; jāapgūst kursi 40 stundas. To izpildot: atbalsts par dārzeni 105 eiro/ha un 115 eiro/ha jutīgajās teritorijā; par ābelēm, bumbierēm, saldajiem un skābajiem ķiršiem, plūmēm, mellenēm vai liellogu dzērvenēm 364 eiro/ha un jutīgajās teritorijās 401 eiro/ha; par pārējiem ilggadīgajiem stādījumiem 240 eiro un 264 eiro jutīgajās teritorijās.

3. Paaugstinātu labturības prasību un emisiju mazinoša lopkopība.

Lai saņemtu atbalstu, zemniekam jāsniedz ziņojumi LDC par antibiotiku lietošanas praksi saimniecībā; atbalstam piesaka vismaz 8 liellopu vienības; apgūst kursus 40 stundas. Pasākumi un atbalsta likmes sekojošas:

Īstenotā aktivitāte	Atbalsta likme, eiro/LielV
1. Dzīvnieku ēdināšana un turēšana (barības devas un labturības prasības)	
1.1. pieauguši liellopi, kas turēti novietnē visu gadu vai ziemas periodā (piens)	52
1.2. pieauguši liellopi, kas turēti ārā apstākļos visu gadu (gaļa)	43
2. Pagarināta ganīšana piena liellopiem, kombinācijā ar turēšanas prasībām	90
3. Jaunlopu turēšana (teļi līdz 6 mēn.)	28

Jāpiebilst, ka šajā pasākumā zemniekiem, gan piena, gan gaļas liellopu turētājiem būs jāsaistāda barības devas, ņemot vērā tās sagremojamību atbilstoši laboratorijas analīžu rezultātiem, kā arī jānodrošina pagarināta ganīšana 160 dienas. Citas prasības – tīras gulvietas, mēslu izvākšana, atsevišķa novietne slimajiem lopiem u.c. – ir pašsaprotamas.

4. Biškopības vienību apsaimniekošana apputeksnēšanas vajadzībām. Uzņemtas 5 gadu saistības. Atbalstam jāpiesaka vismaz 20 bioloģiskās saimes vai vismaz 30 konvencionālās saimes, jānodrošina 2 saimes/ha, ir ierobežojošs kopējais saimju skaits sezonā 1 novietnē, jāapgūst kursi 40 stundas. Likmes – 30 eiro par konvencionālo, 60 eiro par bioloģisko saimi.

5. Zālāju biotopu apsaimniekošana. Uzņemtas 5 gadu saistības. Zālāju biotopu pļauj un/vai ganot 1 reizi nopļauj, nopļauto sienu neatstāj uz lauka; nepārveido citos zemes lietošanas vai apsaimniekošanas veidos; jāapgūst kursi 40 stundas.

Likmes, Zālāja klase	Atbalsta likme eiro/ha
1. klase	96
2. klase	166
3. klase	214
4. klase	338
5. klase (putnu dzīvotnes)	96
6. klase (ķikuta dzīvotnes)	115

6. Bioloģiskā lauksaimniecība. Atkal būs iespēja pieteikties šim atbalsta veidam, ja saimniecība pilnībā vai daļēji ietverta bioloģiskās lauksaimniecības kontroles sistēmā (ja daļēji, tad nodrošinot skaidru nošķirtību šķirņu līmenī starp saimniekošanas sistēmām).

Atbalsta likmes

Kultūraugu veids	Atbalsta likme EUR/ha
Laukaugi	97
Tauriņzieži un papuves	46
Dārzeni, t.sk. kartupeļi, augļu koki un ogulāji	518
Zālāji	43
Slaucamas govīs (+zālājam, ja 1 LielV/ha)	95
Pārējie dzīvnieki, izņemot briežu un zirgu dzimtas dzīvniekus (+zālājam, ja 1 LielV/ha)	50

7. Mākslīgu mitrāju izveide. Pasākuma īstenošanas teritorija ir prioritāri īpaši jutīgā teritorija, riska ūdens objektu sateces baseinu teritorijas. Mitrāji, kas ierīkoti meliorētās lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, ir mākslīgi veidoti ar virszemes un pazemes ūdens plūsmu ūdens piesārņojuma samazināšanai. Ierīkojot mākslīgos mitrājus, obligāti jāparedz “putnu dzīvotnes elementu nodrošināšana”. Šo pasākumu paredzēts īstenot projektu veidā, nodrošinot 90% finansējumu no kopējām izmaksām.

8. Neienesīgas investīcijas: Bioloģiski vērtīgo zālāju atjaunošana. Pasākums tiek īstenots projekta pasākuma veidā ar 90 % finansējumu no izmaksām. Pasākuma īstenošanas teritorija ir 18 prioritāras *Natura 2000* teritorijas, prioritāri biotopu veidi ārpus *Natura 2000*, putniem nozīmīgu dzīvotņu atjaunošana.

Šie ir pasākumi, kur saimniekiem, izvērtējot savu izdevīgumu, ir iespējas pieteikties atbalstam. Detalizētāk ar atbalsta pasākumiem ikviens var iepazīties tīmekļa vietnē zm.gom.lv sadaļā “KLP nākotne”. Arī mēs uzmanīgi sekosim līdzi visām ar atbalsta maksājumiem saistītām izmaiņām un informēsim jūs par tām.

Iveta Tomsone,
LLKC Apgāda vadītāja,
raksts no LLKC žurnāla “Latvijas Lopkopis”

DĀRZKOPIĒBA

KĀ PASARGĀT AUGĻU KOKUS ZIEMAS PERIODĀ?

Nemanot jau pienācis priekšpēdējais gada mēnesis un augļu koki pamazām iestīgst miera periodā, lai priecētu mūs jau nākamajā dārzkopības sezonā. Šogad augļu koki atkarībā no atrašanās vietas deva bagātīgas ražas, citur tās bija pieticīgākas vai nebija vispār. Līdz ar to augļu koki dodas miera periodā ļoti dažādos apstākļos.

Kādas ir iespējas augļu kokus pasargāt ārēji no nelabvēlīgu apstākļu ietekmes? Viens no būtiskākajiem apstākļiem ir fiziski aizsargāt augļu koku zarus un uz tiem esošos pumpurus un stumbru. Pasargāšana ir sevišķi būtiska no jauna stādītajiem kociņiem, ne velti ir ieteikums veselu grupu sugas kā kauleņkokus labāk stādīt pavasarī.

Pret sala un saules iedarbību

Šie ir divi faktori, kas ļoti nelabvēlīgi var ietekmēt augļu koku stāvokli. Abu faktoru iedarbības rezultātā tiek bojāta stumbra miza, kam ir tālejošas sekas. Radušajās plaisās var ļoti viegli tālākajos gados iekļūt sēņu sporu infekcija, it sevišķi parazitārās piepes. Īpaši jutīgas ir visa veida plūmes un arī ķirši, tāpat liela daļa bumbieru. Mizas spraugās patīk atrasties arī pa kādam ziemojošam kaitēklim. Visu šo faktoru ietekmi var izslēgt vai būtiski mazināt, izmantojot kaļķošanu. Tieši novembris ir pateicīgākais mēnesis šī darba veikšanai. Audzējot bioloģiskajā sistēmā, es ieteiktu to darīt arī jaunajiem kociņiem. Darot šo darbu nākamā gada pavasarī, tam ir tikai dekoratīva nozīme.

Pret meža zvēriem

Meža zvēru klātbūtne mūsu laikos ir neizbēgama, ar to ir jāprot sadzīvot, taču no tā īpaši vieglāk nepaliek. Izskatās, ka zvēru klātbūtne kļūst tikai arvien būtiskāka. Tam ir daudzi iemesli. Aiz muguras ir divas nepilnvērtīgas medību sezonas, kas neļāva samazināt meža zvēru populāciju atļautajās robežās. Intensīvā meža platību izstrāde būtiski samazina meža zvēriem dabisko vidi un iespējas tur baroties, tādēļ tie vēl intensīvāk meklē iespējas baroties cilvēka apsaimniekotajās platībās un neglābjami to redzes lokā nonāk mūsu augļu dārzi.

Foto: Māris Narvils

Biezā agrotīkla maisu izmantošana neliela apjoma vainaga aizsardzībai

Žogs

Vienkāršākais, bet ne lētākais veids, kā pasargāt augļu kokus. Lai arī, uzbūvējot žogu, jūs pilnībā izpildiet noteiktos MK noteikumus, lai varētu saņemt platību maksājumus, tas nebūt nenozīmē, ka platība būs pilnībā pasargāta. Žogus, kas ir zemāki par 2–2,2 m, viegli pārlec brieži, zemākus arī stirnas. Zaķi spēj rāpties pāri žogam vai izrakties pa apakšu. Ir gadījumi, kad lapsu izraktās ejas izmanto arī zaķi. Tas nozīmē, ka žogs ir labi, bet vēl nenozīmē, ka augļu koki tiks pilnībā pasargāti.

Apsēji

Īpaši jutīgiem augļu kokiem, kuri ir izstādīti gruntī, ir nepieciešama papildu aizsardzība. Tam var izmantot speciālus agrotīkla maisus. Materiāls ir biežāks un blīvāks nekā parastais uz augiem sedzamais pārklājs. Lai samazinātu nepieciešamā maisa lielumu, vainaga zarus uzmanīgi sakļauj un sasien ar mīkstu auklu, izveidojas kaut kas līdzīgs otrādi apgrieztai ūdens pilei. Uzmauc virsū maisu un apakšā to sasien ap stumbru. Ir nopērkami jau gatavi maisi, kam viens gals ir ciet, un ir tādi, kuri tiek pārdoti metros vai jau ir noteikta garuma, piemēram, 10 m. Saimnieks nomēra vainaga augstumu un paņem uz augšu un apakšu pa 50 cm klāt un nogriež vajadzīgo gabalu. Tad ir jāaizsien gan augša, gan apakša.

Visdaudzveidīgākā ir augļu koku stumbra aizsardzība. Izmantojami gan otrreiz izmantojamie materiāli, kā kar-

tons, skuju koku zari, pārgrieztas polimēra materiālu caurules, speciāli domātie spirālveida polimēra materiāli.

Sāksim ar pēdējiem, tos parasti izmanto tieši profesionālie audzētāji. Materiāls ir ar caurumiem, lai stumbram varētu piekļūt gaiss. Materiāls ir elastīgs un parasti ir satītā stāvoklī. Tam nogriež vajadzīgo garumu, tad pieiet pie stumbra, materiālu attin, pieliek paralēli klāt stumbram. Palaizot vaļā, tas satinas apkārt ap stumbru, tādā veidā to pasargājot. Tā kā materiāls nav lēts, to izmanto parasti tikai, lai pasargātu stumbra apakšu (zem sniega kārtas), kur to var apdraudēt grauzēji. Visā stumbra garumā to likt ir par dārgu.

Ir speciālas caurules, kuras jau ir pārgrieztas garenvirzienā. Tās vienkārši paplēš un apliek ap stumbru. Tās ir iespējams turēt visu gadu, bet ir dažas lietas, kas jāņem vērā. Tādas parasti liek, ja ir būtiski, lai koks augtu intensīvi augšup. Pārsvārā izmanto meža platībās, stādot riekstu kokus, lai tie ātrāk kļūtu neaizsniedzami meža zvēriem. Bet gada siltajā periodā skudrām tur patīk ierīkot pūžņus, kas nozīmē, ka caurules reizi nedēļā ir jāpārbauda un jāpakrata, lai nepaspētu izveidoties pūžņi. Caurules var būt gludas vai gofrētas, arī šajā gadījumā tas nebūs lēti.

Visbeidzot paliek ierastie materiāli – kartons un zaru skujas. Lai arī šie materiāli ir salīdzinoši lēti, to pieejamība tāpat ir ierobežota. Kartonu cītīgi savāc paši veikali, lai gan ir izņēmumi, kur kaut ko var sameklēt. Ar skuju zariem ir vēl grūtāk, var nākties meklēt tālu un ilgi, jo zari vajadzīgi pietiekami "svaigi", lai skujas nebirtu. Izņēmums ir savs mežs, kur vienmēr, ja aug egles, zarus būs iespējams atrast.

Kartonu vislabāk izvēlēties no mīkstāka un plānāka kartona kastēm, tādu var viegli apliekt ap augļu koku stumbru un vismaz divās vai trijās vietās apsiet ar auklu. Skuju zarus apliek vienmērīgi no visām pusēm, nav jāsapako tā, ka neko neredz cauri, galvenais, lai stumbrs ir vienādi pasargāts no visām pusēm.

Māris NARVILS,
LLKC vecākais
speciālists dārzkopībā
e-pasts:
maris.narvils@llkc.lv
tāl. 29609943

UZŅĒMĒJDARBĪBA

MAIZNIEKI ĀDLERI RADA ĪSTU RUDZU MAIZI

Tirgus – tā ir vesela pasaule! Vieta, kur cilvēkiem satikties, mijiedarboties un tikt pie dažādiem gardumiem. Jau kādu laiku Saldus tirgū virmo brīnišķīga maizes smarža – maiznieki Toms un Kārlis Ādleri rada īstu rudzu maizi, ieliekot tajā mīlestību, rūpes un tīras, dabīgas sastāvdaļas.

Toms un Kārlis ir saldnieki, bet abi bija devušies prom no dzimtās pilsētas, ieguvuši dažādu pieredzi: Toms darbojies mediju un reklāmas jomā, savukārt par Kārļa darbības virzienu kļuva modes bizness – viņš vada modeļu aģentūru.

Katram ir savs stāsts par atgriešanos Saldū, bet abus vienoja vēlme mazliet pietāt skrienošajā dzīves ritenī.

Kad vaicāju, kā radās “Gaismas klaips”, Toms smeļot atbild, ka viņam patīk ēst un gatavot. Arī Kārlis labprāt eksperimentē virtuvē. Izmēģinot dažādas receptes un daloties idejās, kādā brīdī abi nonākuši pie domas, ka varētu cept maizi – īstu rudzu maizi, kas atgādina par mūsu senču mantojumu.

Toms pat kādu laiciņu pastrādājis industriālā maizes ceptuvē, bet sapratis, ka tas nav viņa aicinājums. “Gaismas klaips” ir par lološanu, rūpēm, mīlestību un enerģiju, kas ielikta katrā kukulītī. Tie tiek gatavoti no reti rudzu miltiem ‘Kaupo’ – rupja maluma miltiem no Latvijas ziemeļos audzētiem, saules sildītiem graudiem bez pesticīdiem un ķīmikālijām, dabīga ierauga un tīra avota ūdens.

Katra maizes cepšanas reize ir unikāla, ir tik daudz aspektu, kas var ietekmēt procesu – gaisa temperatūra, mitrums, pat mēness fāzes. Nekad nevar palauties, ka būs kā iepriekšējā reizē, bet tas padara procesu aizraujošu un interesantu.

Viss maizes veidošanas process ir roku darbs – no mīcīšanas līdz cepšanai. Darbs nav viegls, bet tas piešķir maizei īpašu kvalitāti, katrs kukulītis ir kā mākslas darbs.

Saldnieki un pilsētas viesi novērtē ieguldīto darbu, jo, kā atzīst maiznieki – pieprasījums aug ar katru reizi un kukulīši no viņu rokām pazūd ātrumā.

Katru piektdienu un sestdienu Tomu un Kārli var sastapt tirgus laukumā. Ie-

Toms un Kārlis Ādleri piedāvā pascepto maizi

sākumā gan tirgotāji uz jaunienācējiem skatījušies piesardzīgi, bet drīz vien pieņēmuši kā savējos. Tirgus ir autentiska vieta, te vienkopus ir tik raiba sabiedrība – katrs ar savu stāstu, pašu rokām audzētām un radītām lietām. Šeit uz mirkli apstājas laiks, jo vari aprunāties ar tirgotājiem, vari redzēt, no kurienes nāk produkti, kurus celsi galdā savai ģimenei. Maiznieki vēlas redzēt vairāk veselīgu ģimeņu, un tīra, īsta maize ir viens no instrumentiem, lai to veicinātu.

Toms un Kārlis ar sajūsmu stāsta par tirgu un domu, ka varētu attīstīt arī vakara tirgu, lai cilvēki mājupceļā no darba varētu iegādāties vietējo tirgotāju labumus. Tādā veidā mēs atbalstītu vietējos lauksaimniekus,

ražotājus un vairāk uzturā lietotu sezonālu pārtiku.

Vaicājot par nākotnes plāniem, Toms saka, ka viņi vēlas iet savā ritmā un ātrumā. Iespēju strauji attīstīties un augt netrūkst, taču viņu mērķis nav pelnīt miljonus ar maizes cepšanu, jo tad viss process zaudētu unikalitāti.

Patlaban maiznieki tiek galā pašu spēkiem, viņi ir lieliski sastrādājušies un darbojas kā vienota komanda. Katram savi pienākumi maizes tapšanas procesā, bet vajadzības gadījumā var viens otru aizvietot.

Šādā ritmā darbojoties, ir laiks gan darbam, gan atpūtai un ģimenei. Visam jābūt līdzsvarā un harmonijā, lai būtu prieks un gandarījums par katru dzīves dienu!

Kad vaicāju, kāds būtu ieteikums tiem, kuri vēl tikai meklē savu īsto nodarbi, Toms saka, ka jāieklaušas sevī, varbūt nesanāks ar pirmo, otro vai piekto reizi, bet kādā brīdī atnāks atbilde. Tad ir jāseko rīcībai, nebaudoties, ka šajā virzienā nekad neesi darbojies, jo eksperimentējot un darot atvērsies jaunas iespējas un zināšanas.

Ja gadās būt Saldus pusē, tad noteikti jāiegriežas tirgū, lai satiktu smaidīgos “Gaismas klaipa” maizniekus un nobaudītu īstu rudzu maizi!

Eva BEHMANE,
LLKC Saldus konsultāciju
biroja uzņēmējdarbības
konsultante
e-pasts: eva.behmane@llkc.lv
tālrs. 24423505

AUGKOPĪBA

AUGU MAIŅAS NOZĪME BIOLOĢISKAJOS SĒJUMOS

LLKC Madonas konsultāciju birojs sadarbībā ar Madonas novada Liezēres pagasta bioloģisko zemnieku saimniecību "Vidus Stukules" 2018. gadā uzsāka demonstrējumu ar mērķi praktiski parādīt augu maiņas ietekmi uz slimību un kaitēkļu attīstību graudaugu sējumos. Pirms pieciem gadiem ierīkotā demonstrējuma mērķis bija atgādināt par augu maiņas nozīmi augsnes auglības saglabāšanā un augu veselības nodrošināšanā.

Cenšoties gūt lielākus ienākumus, augu maiņas pamatprincipi bija atstāti novārtā. Patlaban, ņemot vērā izejvielu sadārdzināšanos un Kopējās lauksaimniecības politikas mērķus Latvijā periodā no 2023. līdz 2027. gadam, par augu maiņas nozīmi vairs neviens nav jāpārlecina.

Mērķa sasniegšanai ierīkoti varianti:

- Graudaugi pēc graudaugiem, kas vienā vietā auguši tikai vienu gadu;
- Graudaugi pēc graudaugiem, kas vienā vietā auguši 2 gadus pēc kārtas (standarta līdzšinējā prakse);
- Graudaugi pēc pākšaugiem;
- Graudaugi bezmaiņas sējumos.

Demonstrējuma lauka kopējā platība – 2,5 ha, augsnes raksturojums: pH 6,8, organiskās vielas saturs 3,8%, kālija saturs vidējs, fosfora saturs zems. Katra varianta lielums 0,5 ha.

Visos demonstrējuma variantos 2021. gada rudenī tika iesēti ziemas kvieši, nodrošinot augu maiņu atbilstoši plānotajiem variantiem:

Augu maiņa pa variantiem piecos gados:

1. variantā – graudaugi pēc graudaugiem, kas vienā vietā auguši tikai vienu gadu; izveidota augu maiņa: āboliņš mulčai (2018. g.) – griķi (2019. g.) – zirņi (2020. g.) – ziemas kvieši (2021. g.) – ziemas kvieši (2022. g.).

2. variantā – graudaugi pēc graudaugiem, kas vienā vietā auguši 2 gadus pēc kārtas; izveidota augu maiņa: vasaras kvieši (2018. g.) – zirņi (2019. g.) – ziemas kvieši (2020. g.) – ziemas kvieši (2021. g.) – ziemas kvieši (2022. g.).

3. variantā – graudaugi pēc pākšaugiem; izveidota augu maiņa: āboliņš mulčai (2018. g.) – ziemas kvieši (2019. g.) – vasaras kvieši (2020. g.) – zirņi

ATZIŅAS

- Graudaugu slimības postīgākas ir atkārtotos sējumos, tāpēc nav ieteicama atkārtota graudaugu sēja, bet graudaugu audzēšana bezmaiņā nav pieļaujama.
- Augu maiņa ir svarīgs instruments ziemas kviešu slimību ierobežošanā, iegūtās ražas palielināšanā, līdz ar to ekonomiskās efektivitātes paaugstināšanā.
- Lielākā raža un augstākais bruto segums iegūts 3. variantā – graudaugi pēc pākšaugiem.

Demonstrējums ziemas kviešos z/s "Vidus Stukules"

(2021. g.) – ziemas kvieši (2022. g.).

4. variantā – graudaugi bezmaiņas sējumos; izveidota augu maiņa: vasaras kvieši (2018. g.) – ziemas kvieši (2019. g.) – auzas (2020. g.) – ziemas kvieši (2021. g.) – ziemas kvieši (2022. g.).

Gatavojot lauku ziemas kviešu sējai, 2021. gada 10. septembrī to apara, 19. septembrī veica sēju ar *Lemken* sējas kombināciju. Iesēta ziemas kviešu šķirne 'Ceylon', izsēja 210 kg/ha. Līdz novembra beigām ziemas kvieši bija sasnieguši trīs lapu stadiju (AS 13), sadīguši vienmērīgi – 1. variantā vidēji 373 augi/m², 2. variantā vidēji 392 augi/m², 3. variantā vidēji 442 augi/m², 4. variantā vidēji 403 augi/m². Kā jau tas ir raksturīgi Liezēres pusei, ziemošanas apstākļi nebija labvēlīgi, jo sniega sega bija pabieza, bet uzsalusi bija tikai augsnes virskārta. Ziemas beigās uz sniega virskārtas izveidojās tāds kā ledus vāks, sniegs turējās līdz aprīļa sākumam, zemākās vietās vēl ilgāk. Šie apstākļi veicināja sniega pelējuma attīstību. 2022. gada pavasarī 1. variantā dzīvi bija vidēji 186 augi (pārziemojuši 50%), 2. variantā 178 augi (pārziemojuši 45%), 3. variantā 224 augi (pārziemojuši 50%), 4. variantā tikai vidēji 100 augi (pārziemojuši 25%). Pavasarī, lai palīdzētu au-

giem atkopties, tikko varēja tikt uz lauka, cerošanas fāzē ziemas kvieši vienu reizi ecēti ar garpirkstu ecēšām.

Lai nodemonstrētu augu maiņas nozīmi, svarīgi saprast, kā attīstās kaitīgie organismi, tāpēc, sākot ar veģetācijas atjaunošanos aprīlī, katru nedēļu vērtēts sējumu fitosanitārais stāvoklis. Pavasarī ilgi pieturējās vēss, nebija lietus un ziemas kvieši attīstījās lēnām, stiebrošana ziemas kviešiem demonstrējuma laukā sākās tikai ap 20. maiju, kad beidzot uzlija. Jau stiebrošanas fāzes sākumā visos variantos parādījās dzeltenplankumainība, lielāka izplatība 2. variantā – vidēji 70%, mazākā 3. variantā – līdz 20%. Karoglapas parādīšanās fāzē jūnija sākumā uz apakšējām lapām izplatījās miltrasa, sasniedzot izplatību 1. un 2. variantos 30%, 3. variantā 10%, vismazāk 4. variantā – ap 3%, turpmāk tā neattīstījās. Jūnijā, turpinoties augu attīstībai, tika vērtētas trīs augšējās lapas, kuras ražas veidošanā dod lielāko ieguldījumu. Dzeltenplankumainības izplatība karoglapas parādīšanās fāzē visos variantos sasniedza 100%. Attīstītas karoglapas fāzē visos variantos izplatījās pelēkplankumainība, bet lielākā tās izplatība – 24% bija vērojama 1. variantā, pārējos līdz 20%. Lai varētu salīdzināt variantus,

sākot ar attīstītas karoglapas fāzi, vērtēta arī slimību attīstības pakāpe uz trim augšējām lapām. Attīstītas karoglapas fāzē visos variantos dzeltenplankumainības attīstība bija līdz 5% no lapas virsmas, pelēkplankumainības attīstība 1–2%. Jūnija otrajā pusē vārpošanas fāzē dzeltenplankumainības straujāka attīstība notika 2. un 4. variantos, sasniedzot 35% no karoglapas virsmas, 3. variantā tikai 15%. Pelēkplankumainības vislielākā attīstības pakāpe 4. variantā – vidēji 10% no karoglapas virsmas, pārējos 2–4%. Kviešu lapu plankumainības parasti straujāk attīstās ziedēšanas fāzē un pēc ziedēšanas. Jūlijā sākumā, kad sāka veidoties graudi, uz karoglapas dzeltenplankumainības attīstības pakāpe 1. un 2. variantos 50–55% no lapas virsmas, 3. variantā 35%, 4. variantā 60% no lapas virsmas. Pārējās lapas visos variantos nodzeltējušas. Pelēkplankumainības attīstības pakāpe visaugstākā 4. variantā – 10%, zemākā 3. variantā – ap 8%. Graudu veidošanās sākumā uz vārpām attīstījās vārpu plēkšņu plankumainība, tās lielākā izplatība bija 4. variantā – 6%, attīstības pakāpe uz vārpas līdz 4%. Jūlija vidū, kad ziemas kvieši bija sasnieguši piengatavības vidu, tikai 3. variantā vēl ap 5% karoglapu bija zaļas, pārējos variantos lapas bija nokaltušas. Šajā fāzē vārpu plēkšņu plankumainības izplatība visos variantos sasniedza 100%, graudu nogatavošanās fāzēs vārpu plēkšņu plankumainības attīstības pakāpe 4. variantā līdz 8% no vārpas, pārējos 6–7%.

JĀIESNIEDZ KULTŪRAUGU MĒSLOŠANAS PLĀNA KOPSAVILKUMS

Lauksaimniekiem īpaši jutīgā teritorijā līdz 30. novembrim Valsts Augu aizsardzības dienestā, izmantojot EPS, jāiesniedz kultūraugu mēslošanas plāna kopsavilkums.

Nosacījums attiecas uz saimniecībām, kuras apsaimnieko lauksaimniecībā izmantojamo zemi un lieto mēslošanas līdzekļus 20 hektāru un lielākā platībā vai audzē dārzeņus, kartupeļus, augļu kokus vai ogulājus trīs hektāru un lielākā platībā. Kopsavilkumā iekļauj informāciju par 2022. gadā lietotajiem mēslošanas līdzekļiem, audzētajiem lauksaimniecības dzīvniekiem, norādot dzīvnieku vienības, kā arī iegūto kultūraugu ražu. Kopsa-

Kaitēkļi 2022. gadā demonstrējuma laukā nebija novērojami.

Ziemas kvieši demonstrējuma laukā tika nokulti 9. augustā. Augstākā ziemas kviešu raža iegūta 3. variantā 1,5 t/ha, tad 1. variantā 1,3 t/ha, 2. variantā 1,1 t/ha un 4. variantā 0,5 t/ha. Vērtējot graudu kvalitātes rādītājus, proteīna saturs graudos tikai 3. variantā bija 12,2% un atbilda pārtikas kvalitātei.

Novērtējot ekonomisko ieguvumu pa demonstrējuma variantiem, augstākā ekonomiskā efektivitāte bija 3. variantā, kurā bruto segums (no ieņēmumiem atskaitot izmaksas) iegūts 367 eiro/ha, 1. variantā 294 eiro/ha, 2. variantā 221 eiro/ha, 4. variantā tikai 2,5 eiro/ha. Augu maiņa deva ieņēmumu pieaugumu, lielākais ieņēmumu palielinājums 400 eiro/ha 3. variantā, kurā ziemas kviešu priekšaugi ir zirņi.

Demonstrējums ierīkots LAP 2014.-2020. apakšpasākumā "Atbalsts demonstrējumu pasākumiem un informācijas pasākumiem", LAD līguma Nr. LAD240118/P26. Demonstrējuma tēma: Augu maiņas ietekme uz slimību un kaitēkļu attīstību graudaugu sējumos (26. lote).

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

Anita BROSOVA,
LLKC Madonas
konsultāciju biroja
augkopības konsultante
tālr. 22006859
e-pasts: anita.brosova@llkc.lv

vilkums ir viens no dokumentiem, kas nepieciešams, lai netiktu samazināti atbalsta maksājumi.

LLKC augkopības konsultanti palīdz sagatavot gan kultūraugu mēslošanas plānu un kopsavilkumu, gan arī to iesniegt elektroniskā pieteikšanās sistēmā.

Īpaši jutīgo teritoriju robežas ir Dobele, Jelgavas, Bauskas, Mārupes, Olaines, Ķekavas, Salaspils, Ropažu, Ādažu, Saulkrastu un Siguldas novada pašvaldības administratīvās teritorijas robežas, izņemot Bauskas novada Valles un Kurmenes pagasta, Siguldas novada Lēdurgas pagasta, kā arī Jelgavas, Rīgas un Jūrmalas valstspilsētas pašvaldības administratīvās teritorijas robežas.

LLKC Augkopības nodaļa

Vienīgais SPECIALIZĒTAIS LOPKOPĪBAS ŽURNĀLS LATVIJĀ!

- Aktualitātes piena un gaļas lopkopībā, kā arī zirgkopībā.
- Intervijas ar nozares līderiem.
- Saimnieku pieredzes stāsti no visiem Latvijas novadiem.
- Praktiski profesionāļu padomi piena un gaļas lopu audzētājiem.
- Informācija par nozarei saistošām likumdošanas izmaiņām.
- Jaunumi no Latvijas un pasaules tirgiem.

Izdevējs: Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs.

Žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.pasts.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2023_gads/

Abonēšanas cena
6 mēnešiem – 19,50 eiro,
3 mēnešiem – 9,90 eiro.

MEŽSAIMNIECĪBA

ZELTA RUDENĪ BRAUCAM MEŽU APMEKLĒJUMĀ

Čiekurs

Visskaistākā un viszaļākā vieta pasaulē ir mūsu pašu Latvija. Īpaši skaista tā ir zelta rudenī, kas ir labākais laiks, lai dotos mežu apmeklējumā.

“Raža ir novākta un var nedaudz izvēdināt galvu, piedzīvot un apskatīt ko interesantu, apciemot un gūt jaunas idejas pie mūsu pašu uzņēmējiem laukos,” aicinot braukt, lai redzētu ko jaunu un dalītos pieredzē, atrakstīja MKPC Madonas nodaļas vecākā mežsaimniecības konsultante Mairita Bondare.

Tā mēs, Vidzemes meža un zemes īpašnieki, devāmies divu dienu braucienā projekta “Meža apmeklējumi” ietvaros par tēmām “Nekoksnes resursi” un “Sabiedrībai sociāli nozīmīgu mežu apsaimniekošana un labiekārtošana”.

Ražošanā izmanto bērzu sulu

Pirmajā dienā mēs apmeklējām četras brīnišķīgas vietas. Ikšķilē iepazīnāmies ar SIA “Sula” – bērzu sulas produkti no Liberti ģimenes. Uzņēmums dibināts 2011. gadā un nodarbojas ar bērzu sulu, vīnu, dzirkstošo vīnu un bērzu sulas sīrupu ražošanu un tirdzniecību. Kā resursu uzņēmums izmanto dabisko bērzu sulu, ko iegūst lauku īpašumā no tīrā vidē augošiem bērziem, savukārt ogas – no zemnieku saimniecībām. Ražošanā izmanto augstas kvalitātes izejmateriālu.

Šitaki sēnes audzē arī Latvijā

Elejā iepazīnāmies ar z/s “Trubenieki” – lielāko šitaki sēņu audzētāju Latvijā. Saimniecība visu gadu dabīgi, uz koka baļķiem, neizmantojot nekādu mēslojumu vai pesticīdus, audzē augstākās kvalitātes sēnes, ko realizē galvenokārt restorānos. Īpašnieks Jānis Volksons mums izrādīja savu saimniecību, iepazīstināja ar sēņu audzēšanas grūtībām, japāņu palīdzību un noslēpumiem. Tikām arī pagaršot svaigas šitaki sēnes. Bijām pirmā latviešu apmeklētāju grupa pēc pandēmijas, jo šurp brauc lielākoties lietuvieši.

Vieta, kur agrāk audzēja cigoriņus

Antņciemā, Lapmežciema pagastā, mūs sagaida Sanita Matule, kuru iepriekšējā vakarā TV skatījām “Īstajās

Šitaki sēnes audzē uz koka blūķiem

- Meža konsultāciju pakalpojumu centrs realizē mežu apmeklējumu nodrošināšanu Lauku attīstības programmas investīciju pasākumu 2014.–2020. gadam ietvaros, kas turpinās vēl līdz 2022. gada beigām. Informācija par plānotajiem mežu apmeklējumiem www.mkpc.llkc.lv sadaļā Mežu apmeklējumi.

latvju saimniecēs”! Viņas vīrs Indulis Skrebelis pie kartes iepazīstina ar Antņciemu. Tā ir purvu, mežu un Kaņiera ezera ieskauda, kopš seniem laikiem apdzīvota sauszemes strēmele. Tai blakus atrodas vēsturiskā Kurzemes–Vidzemes robeža. 20. gadsimta pirmajā pusē Antņciems un tam blakus esošais Čaukiems bijis zināms ar cigoriņu audzēšanu. Vietējie zemnieki audzēja cigoriņus, ieguva to saknes un tās kaltēja. Patlaban “Tukuma kafija” joprojām ražo cigoriņu kafijas dzērienu. Sanita mūs iepazīstināja ar savu saimniecību “Vidnieki”.

Vietās, kur agrāk audzēja cigoriņus, šobrīd Antņciemā un tā apkārtnē atjaunojas bioloģiski vērtīgi zālāji. Lai tas notiktu sekmīgi, zemju īpašniekiem ir jāiesaistās, atbilstoši kopjot bioloģiskās pļavas. Sanita sīki izstāstīja par savu produkciju “Sanitas dabas veltes”, bioloģisko pļavu augu tējām, pulveriem, ziedēm, garšvielām, sīrupiem, tinktūrām.

Vēlā vakara stundās vēl raisījās sarunas par apsaimniekošanu, problēmām, pieredzi, darbojoties savā vai dzimtas īpašumā. Šeit satikušies pozitīvi cilvēki ar meža un dabas mīlestību, ar Dzimtenes, savas zemes izjūtu sirdī.

Iespaidi Ķemeru nacionālajā parkā

Otrajā dienā apskati sākām Ķemeru. Visas dienas garumā mums bija brīnišķīgs pavadoņs – Andis Liepa. Savu stāstījumu viņš pārskatāmi sāka pie kartes. Tikām iepazīstināti ar Ķemeru nacionālā parka (ĶNP) teritorijas vērtībām. ĶNP ir 36 186 ha liela teritorija, kas izveidota 1997. gadā ar mērķi saglabāt dabas, kultūrvēstures un kurortoloģijas vērtības, veicināt nenoplicinošu saimniecisko darbību, tūrismu un vides izglītību. Noklausījāmies stāstu par “Meža māju”, kur tagad atrodas ĶNP dabas izglītības un informācijas centrs un pie kuras ir uzņemtas arī mākslas filmas. Izstaigājām 0,6 km garo Dumbņāja laipu, iepazīstot pārmitro platlapju mežu (dumbņāji, staignājs) apsaimniekošanu un labiekārtošanu. Nesteidzīgi, uzmanīgi vērojot apkārtni, izstaigājām arī 3,1 km garo meža pastaigu taku un laipas pie Slokas ezera. Pēdējā apstājas vieta bija pie Kaņiera ezera. Tā dabas bagātībām ir starptautiska nozīme. Ezers iekļauts Ramsāres konvencijā par mitrāju aizsardzību un atzīts arī par starptautiski nozīmīgu putnu vērošanas vietu. Te konstatētas teju 200 putnu sugas. Uzkāpām putnu vērošanas tornī, no kura pavērās skaistais skats uz ezeru.

Pēc šī brauciena vienaldzīgo nav! Esam ieguvuši saistošu informāciju, iepazīnuši mūsu skaisto Tēvzemi zelta rudenī. Nevajag tālu braukt, arī tepat, mūsu novados, ir tik daudz interesantu, sakoptu un vēsturiski bagātu vietu un darbīgu cilvēku!

Biruta Irēna Osīte,
meža apmeklējuma dalībiece

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKCLV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

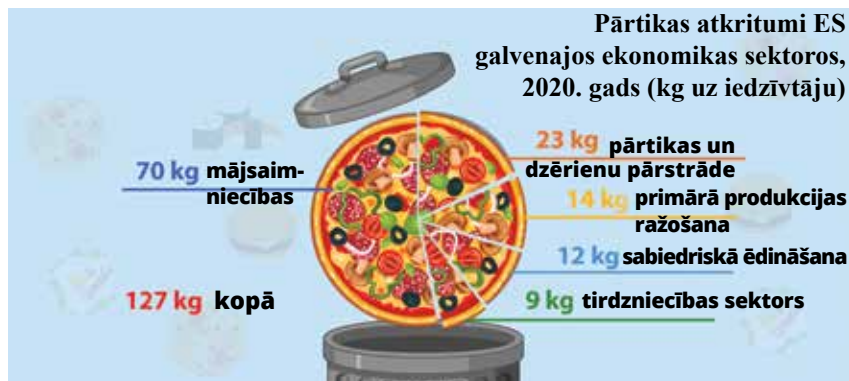
BRISELES GAITEŅOS

PĀRTIKAS ATKRITUMI – 127 KG UZ CILVĒKU ES

Pirmajā Covid-19 pandēmijas gadā ES tika izšķiesti aptuveni 127 kg pārtikas uz vienu iedzīvotāju. Mājsaimniecības 2020. gadā radīja 55% no pārtikas atkritumiem, kas veido 70 kg uz vienu iedzīvotāju, pārējie 45% atkritumu radās pārtikas piegādes ķēdē.

Šāda informācija apkopota ES mēroga pārtikas atkritumu monitoringā, ko oktobra beigās publicēja ES statistikas birojs Eurostat.

Pārtikas izšķērdēšanas problēma joprojām ir problēma gan ES, gan visā pasaulē. Pārtikas atkritumu mājsaimniecībās ir gandrīz divas reizes vairāk nekā pārtikas atkritumu daudzums, kas rodas primārās ražošanas un pārtikas produktu un dzērienu ražošanas nozarēs (14 un 23 kg uz vienu iedzīvotāju; attiecīgi 11 un 18%), kur pastāv atkritumu samazināšanas stratēģijas, piemēram, izmantojot pārtikas atlikumus blakusproduk-

Dati no Beļģijas, Latvijas, Maltas un Rumānijas nav pieejami. Dati no Čehijas, Lietuvas, Portugāles un Zviedrijas – prognozētie. Kipras dati savākti pēc atšķirīgas metodikas. ES dati – prognozētie

tu ražošanā. Restorānos un ēdināšanas iestādēs uz vienu cilvēku radās 12 kg pārtikas atkritumu (9%), bet pārtikas tirdzniecības nozarē atkritumu apjoms bija vismazākais (9 kg; 7%), tomēr Covid-19 ietekme uz šīm divām nozarēm joprojām tiek analizēta.

Augošās cenas un bažas par mūsu

ietekmi uz vidi lika rūpīgi izmantot mūsu rīcībā esošos resursus, samazinot atkritumus. Vienkāršs veids būtu informētības palielināšana par mūsu radīto pārtikas atkritumu daudzumu gadā. Pārtikas atkritumiem ir liela ietekme uz vidi un klimatu, jo tie ir siltumnīcefekta gāzu emisiju avots.

FAO PĀRTIKAS INDEKSS TURPINA KRIST

Pasaules pārtikas preču cenu rādītājs septembrī saruka sesto mēnesi pēc kārtas, strauji samazinoties augu eļļas cenām biržās, kas kompensēja graudu cenu kāpumu, liecina jaunākais ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO) ziņojums.

FAO pārtikas cenu indekss septembrī bija vidēji 136,3 punkti, kas ir par 1,1% mazāk nekā augustā, bet par 5,5% augstāks nekā pērnā gada septembrī. Indekss atspoguļo ikmēneša izmaiņas starptautiskajās cenās plaši tirgoto pārtikas preču grozā.

FAO augu eļļas cenu indekss mēneša laikā samazinājās par 6,6%, sasniedzot zemāko līmeni kopš 2021. gada februāra – ievērojami samazinājās palmu, sojas, saulespuķu un rapšu eļļu starptautiskās cenas. Iemesls ir lielie palmu eļļas krājumi un šī produkta ražošanas sezonālais kāpums Dienvidaustrumāzijā. Apakšindeksa samazināšanos veicināja arī lielais sojas eļļas eksporta piedāvājums Argentīnā, palielinātas saulespuķu eļļas piegādes no Melnās jūras reģiona, kā arī zemākas jēlnaftas cenas, kas uzlaboja transportēšanas iespējas.

Savukārt FAO graudaugu cenu indekss salīdzinājumā ar augustu palielinājās par 1,5%. Starptautiskās kviešu cenas

pieauga par 2,2%, kas saistīts ar bažām par sausuma ietekmi uz ražu Argentīnā un ASV, iespējamo eksporta tempu kritumu no ES augstā iekšējā pieprasījuma dēļ, kā arī saspringto situāciju ar Ukrainas graudu eksportu pāri Melnajai jūrai. Kukurūzas cenas pasaulē lielākoties bija stabilas, jo spēcīgais ASV dolārs neitralizēja spiedienu, ko radīja vājās piedāvājuma prognozes, kas saistītas ar ražošanas perspektīvu samazināšanos ASV un ES. FAO rīsu cenu indekss palielinājās par 2,2%, galvenokārt reaģējot uz eksporta politikas izmaiņām Indijā.

FAO piena produktu cenu indekss mēneša laikā samazinājās par 0,6%, kam par iemeslu ir ASV dolāra vērtības kāpums pret eiro, kā arī tirgus nenoteiktība un drūmās pasaules ekonomikas izaugsmes perspektīvas.

FAO gaļas cenu indekss samazinājās par 0,5%. Pasaules liellopu gaļas cenas kritās līdz ar pieaugošo eksporta piedāvājumu no Brazīlijas, kā arī augošo liellopu kaušanas apjomu dēļ dažās ražotājvalstīs. Mājputnu gaļas cenas samazinājās vājā importa pieprasījuma dēļ. Turpretī cūkgaļas cenas pasaulē pieauga, jo ES samazinājusi piedāvājumu, ņemot vērā kaušanai gatavu dzīvnieku trūkumu.

FAO cukura cenu indekss septembrī samazinājās par 0,7%.

PILSONU INICIATĪVA PAR VĒGĀNU MALTĪTĒM

Oktobra beigās Eiropas Komisija (EK) nolēma reģistrēt Eiropas pilsoņu iniciatīvu (ECI) "Eiropas pilsoņu iniciatīva par vegānu maltīti".

Iniciatīvas organizatori lūdz pieņemt likumu, kas noteiktu, ka Eiropā tirdzniecības un sabiedriskās ēdināšanas vietās vegānā pārtika ir skaidri norādīta kā pārtikas alternatīva. Tās rīkotāji apgalvo, ka tas veicinātu kolektīvo izpratni par dzīvnieku tiesībām, kā arī palīdzētu cīnīties ar klimata krīzi, palielinot augu izcelsmes pārtikas patēriņu un samazinot pārtikas izmaksas.

Tā kā šī Eiropas pilsoņu iniciatīva atbilst formālajiem nosacījumiem, EK uzskata, ka tā ir juridiski pieņemama.

Pēc iniciatīvas reģistrācijas organizatoriem ir seši mēneši laika, lai atvērtu parakstu vākšanu. Ja Eiropas pilsoņu iniciatīva viena gada laikā saņems vienu miljonu parakstu par atbalstu no vismaz septiņām dažādām dalībvalstīm, EK būs jāreaģē.

Kopš EPI sākuma Komisija ir saņēmusi 119 pieprasījumus uzsākt Eiropas pilsoņu iniciatīvu, no kuriem 95 kvalificēti reģistrācijai.

Termiņš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atsakti.

Gramatvediba un nodokli

LIKUMDOŠANA

KAS DRĪKST RĪKOTIES AR MANTOJUMU, KAMĒR TAS VĒL NAV PIEŅEMTS

Nomirst tuvinieks, un mantinieki sāk kārtot mantojuma lietu, un ļoti bieži tas ir aktuāli lauku apvidos. Laiks, kādu notārs var izsludināt, lai pieteiktos mantojumam, var būt atšķirīgs – no trim mēnešiem līdz gadam. Kurš šajā laikā rīkojas ar mantojumu, kurš kārtu rēķinus un maksā nodokļus? Par to šajā LV portāla skaidrojumā, ko sagatavojusi žurnāliste Inese Helmane.

“Atbilstoši Civillikuma 383. pantam mantojums ir juridiska persona, un mantojums var iegūt tiesības un uzņemties saistības. Tas turpina pastāvēt līdz tam laikam, kad mantinieki to ir pieņēmuši un ieguvuši, tādējādi pārņemot visas mantojuma atstājēja tiesības un saistības,” skaidro Biznesa augstskolas “Turība” Juridiskās fakultātes docētāja, Mg. iur. Linda Kumpe.

“Kamēr neviens mantinieks nav pieņēmis mantojumu, vienīgais ceļš šādos gadījumos ir dibināt aizgādību mantojumam,” saka Rīgas bāriņtiesas sabiedrisko attiecību speciāliste Ginta Subbota. “Tad jānododas pie notāra, kurš izdos aktu par aizgādību mantojumam, un nākamais solis būs mantinieku iesniegums bāriņtiesā, kura iecels vai nu mantojuma lietā ieinteresētās personas ieteiktu, vai, ja tāda nebūs, bāriņtiesas noteiktu aizgādni.”

Civillikuma 661. pants nosaka: “Kad lietā ieinteresētās personas nevienu neieteic par aizgādni, tad aizgādņus iecel pati bāriņtiesa.”

Aizgādņus iecel bieži

Rīgas bāriņtiesa skaidro, ka aizgādņa iecelšana mantojumam ir katrā otrajā, trešajā pieteikumā, kuru saņem par mantojumu un aizgādņu jautājumiem.

Arī zvērināta notāre Zane Ankra va apstiprina, ka salīdzinoši bieži konstatējami gadījumi, kad tiek lūgts mantojumam nodibināt aizgādību.

Uz jautājumu, kad ir nepieciešams iecelt aizgādni, notāre skaidro, ka tas ir gadījumos, ja mantojuma atstājējs ir bijis kapitālsabiedrības dalībnieks un valdes loceklis, un sabiedrībai ir jāturpina saimnieciskā darbība – jāpilda līgumi, jāmaksā darbiniekiem algas.

Iespējams, mantojuma atstājējam ir īpašums, par kuru ir spēkā esoši no-

mas/īres līgumi, arī līgumi par platību maksājumiem vai jebkādi citi līgumi, kas paredz saistību izpildi vai tiesības saņemt saistību izpildi. Tad aizgādnis ir nepieciešams, lai varētu maksāt vai saņemt naudu, neradītu mantai zaudējumus un varētu turpināt pildīt to, ko būtu pildījis mantojuma atstājējs.

Arī Rīgas bāriņtiesa atklāj, ka lielākoties steidzamība aizgādņu iecelšanai tiek pamatota ar nepieciešamību maksāt algas un/vai nodokļus. “Situācijas ir dažādas, bet steidzami bijuši arī, piemēram, gadījumi, kad lielajiem nekustamajiem īpašumiem jāturpina saņemt nomas maksas, tāpēc tiek iecelts aizgādnis,” saka G. Subbota.

Iecel mēneša laikā

Lai ieceltu aizgādni, mantiniekiem jāiesniedz bāriņtiesā iesniegums, kā arī potenciālā aizgādņa CV un izglītību apliecinājošu dokumentu kopijas, ja potenciālo aizgādni ir izvēlējušies mantinieki.

Aizgādnis ir jāiecel mēnesi pēc iesnieguma saņemšanas, un parasti šādā laika periodā tas arī tiek izdarīts, norāda G. Subbota.

Kavēšanās ar aizgādņa iecelšanu var rasties, ja mantinieki izvērējuši vairākus aizgādņu kandidātus un savstarpēji nevar vienoties par vienu no viņiem. Šādos gadījumos bāriņtiesa sēdē izvērtē un iecel atbilstošāko kandidātu no mantinieku izvērztajiem aizgādņiem. Arī šeit var gadīties, ka laiks rit, bet aizgādnis vēl nav iecelts, jo procesa dalībnieki lūdz atlikt sēdi, lai iesniegtu papildu pierādījumus kāda kandidāta vērtēšanai.

Mantojuma aizgādņa iecelšana var arī ietilgt, ja Nacionālais veselības dienests sniedz informāciju par potenciālā kandidāta saslimšanām, kas liedz pildīt aizgādņa funkcijas.

Vidēji aizgādņa iecelšanai ir nepieciešams mēnesis, bet atsevišķos gadījumos tas var ietilgt līdz pat, piemēram, četriem mēnešiem, rezumē G. Subbota.

Jārīkojas ar rūpību

L. Kumpe uzsver, ka aizgādņi mantojuma pārvaldībā un pārstāvēšanā rīkojas patstāvīgi un mantojuma vārdā. Civillikums nosaka, ka aizgādņim mantojums jāpārvalda ar tādu pašu rūpību un apzinību, ar kādu viņš kā labs saimnieks pārvalda savas lietas.

Ņemot vērā, ka aizgādņim ir noteiktas šādas tiesības un pienākumi, brīdī, kad mantojums vēl nav pieņemts, bet tam ticis iecelts aizgādnis, tieši aizgādnis ir tā persona, kurai jābūt rūpīgai par mantojumu – dzīvokli vai māju, tostarp arī jākopj piemājas teritoriju, jāveic maksājumi un citas darbības, kas saistītas ar mantojuma pārvaldīšanu.

Aizgādņim savas pārvaldības laikā jānodrošina bāriņtiesai (īkga dēji, kad mantojumu nodod mantiniekiem, aizgādņība izbeidzas vai jebkurā citā laikā, ja to prasa bāriņtiesa).

Mantojumu – dzīvokli vai māju – var arī izīrēt vai iznomāt, ja aizgādnis uzskata, ka tādējādi mantojums tiek pārvaldīts ar rūpību un apzinību. Lai veiktu šādas darbības atbilstoši likumam, aizgādņim nepieciešama bāriņtiesas atļauja.

◀ 15. lpp.

Rēķinus izraksta mantojuma masai

Kā tiek kārtoti rēķini un nekustamā īpašuma nodokļa maksa laikā, kad mantojuma lieta vēl nav nokārtota?

“Kamēr mantojuma lieta tiek kārtota, rēķinus izraksta mantojuma masai,” atbild Z. Ankrava. “Tie ir jāsamaksā personām, kas ir pieņēmušas mantojumu un apstiprinātas par mantiniekiem. Ja maksājumus ir veicis viens mantinieks, taču vēlāk mantojumu pieņem un saņem arī otrs, tad pirmajam ir tiesības prasīt izdevumu proporcionālu atlīdzināšanu.”

Ja īpašnieks ir miris, pašvaldība nekustamā īpašuma nodokļu rēķinus adresē mantojuma atstājēja mantojuma masai. Ja kaut kādu darbību veikšanai ir nepieciešama īpašnieka piekrišana, tad to sniedz vai nu mantojuma aizgādānis, ja tāds ir iecelts, vai mantinieks, kad tas tiek apstiprināts mantojuma tiesībās.

Atbilstoši likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 2. panta pirmajai daļai un trešās daļas 3. punktam par nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju var būt ne tikai nekustamā īpašuma īpašnieks, bet arī nekustamā īpašuma tiesiskais valdītājs, kurš tiesisko valdījumu ieguvus uz mantojuma tiesību pamata. Tātad nekustamā īpašuma nodokli varētu apmaksāt arī topošais mantinieks, kuram nekustamais īpašums pienāksies, akcentē L. Kumpe.

Komunālie rēķini un nodokļi

Kā tiek maksāti rēķini mājas pārvaldniekam, komunālo pakalpojumu sniedzējiem, ja nekustamā īpašuma īpašnieks ir miris?

“Šādos gadījumos par daudzdzīvokļu mājas dzīvokli rūpējas un pārvalda ieceltais aizgādānis. Viņš maksā komunālos pakalpojumus un veic citas nepieciešamās darbības, lai pārvaldītu nekustamo īpašumu, kamēr mantojums nav nodots mantiniekiem,” skaidro L. Kumpe.

Uzzinot par dzīvokļa īpašnieka nāvi, mājas pārvaldniekam, komunālo pakalpojumu sniedzējam vai citai ieinteresētajai personai ir iespēja pārbaudīt, vai konkrētās personas mantojuma lieta ir uzsākta pie kāda no Latvijas notāriem, vēršoties Latvijas Zvērinātu notāru padomē.

Tiesa, personai, kura vēlas noskaidrot šādu informāciju, ir jāzina aizgājušā vārds, uzvārds un personas kods vai vismaz dzimšanas datums. “Tātad arī mājas pārvaldnieks vai komunālo pakalpojumu sniedzējs var noskaidrot, pie kura notāra atrodas mantojuma lieta un vai tiecis iecelts aizgādānis,” uzsver L. Kumpe.

Saņem atlīdzību

Par savu darbu aizgādānis arī saņem atlīdzību, kuras apmērs noteikts Civillikumā, norāda L. Kumpe.

“Aizgādānim tie ir papildu pienākumi, kurus viņš ir uzņēmies, lai mantojums nezaudētu savu vērtību. Ļoti bieži mantojuma aizgādānis ir arī potenciālais mantinieks, kurš turpina darīt lietas, kuras darītu mantojuma atstājējs,” stāsta Z. Ankrava. “Mantojuma aizgādānis var prasīt atlīdzību par savu darbu no mantiniekiem, kad tie ir apstiprināti mantojuma tiesībās, – personas vienojas par samaksas apmēru. Ja nevar panākt vienošanos, strīdu izšķir tiesa.”

Zvērināta notāre norāda, ka var būt arī gadījumi, kad mantinieki no sava vidus izvēlas mantojuma aizgādni vai iecel par to kādu trešo personu un jau sākotnēji pasaka: “Lūdzu, uzņemies šo pienākumu, mēs tavu darbu atlīdzināsim!” “Tas ir ļoti taisnīgi un prātīgi, lai vēlāk nerastos lieki strīdi starp mantojuma aizgādni un mantiniekiem,” tā Z. Ankrava.

No mantojuma ir sedzami arī izdevumi, kas radušies pārvaldības laikā.

Veic pienākumus, līdz saņemta mantojuma apliecība

Mantojuma aizgādņi savus pienākumus veic līdz brīdim, kad mantojuma tiesībās tiek apstiprināti mantinieki. Lielākoties mantojuma aizgādānis ir arī viens no mantiniekiem, tāpēc zina, kad būs pieejama mantojuma apliecība, skaidro G. Subbota. Citos gadījumos aizgādānim pašam jāinteresējas par procesu un brīdi, kad beigsies viņa kā aizgādņa funkcijas.

Kad mantojums izbeidzas, aizgādānis nodod mantojumu līdz ar galīgo norēķinu atzītiem mantiniekiem pret parakstu. Tādējādi mantinieki var iepazīties ar mantas sastāvu, ienākumiem no mantas (ja tādi bijuši), apsaimniekošanas izdevumiem un mantas saglabāšanas izdevumiem, skaidro L. Kumpe.

Situācijās, kad ir vairāki mantinieki, kuri manto domājamās daļas, parasti izdevumi, kas ir radušies, tiek segti proporcionāli domājamo daļu skaitam, tomēr situācijas var atšķirties, un mantinieki savstarpēji var vienoties par to, kurš un kādā apmērā sedz izdevumus.

Saīsināti no *lvportals.lv*

Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kartes var iegādāties internetā: makskeresanaskarte.lv.

Izplatītājs: Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs, tālr. 29460886.

Lauku Lapa

Izdots SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" Apgāda

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads, LV-3018

Tālrunis: 63050220

Apgāda vadītāja Iveta Tomsone

"Lauku Lapas" redaktore Dace Millere

Reģistrācijas Nr. 000740319

Iespiests SIA "UnitedPress Tipogrāfija"

"Lauku Lapa" var abonēt Latvijas Pastā, abonēšanas indekss 1163

Citējot un/vai pārpublicējot izdevuma "Lauku Lapa" rakstus, atsaucē obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem Apgāda rakstiska atļauja.